

Мара кантрабандыста

— Кажуць, што ў кантрабандыста слязу не выдушыш. А я вось аднойчы заплакаў, — распачаў свой аповед за куфлем лідскага піва Грышка Гурыловіч з Гродна. Вакол яго за столікам таннага бара сядзелі пераважна маладыя хлопцы, якія меркавалі, што парушэнне мытнага заканадаўства адразу дзвюх суседніх краін для іх справа часовая. Што жыццё іх хутка наладзіцца і будуць яны заможнымі і паважанымі людзьмі. Скуль яны маглі ведаць, што занятак кантрабанднай справай захапляе чалавека мацней і хутчэй, чым гарэлка савецкага калгасніка. Ды і спадзевы на тое, што ў жыцці нешта зменіцца — юнацкая наіўнасць не падмацаваная аніводным рэальным фактам. А Грышка сярод іх адчуваў сябе як ветэран вайны на піянерскім сходзе. Яму на п'яную галаву вельмі хацелася штосьці расказаць гэтым смаркатым навічкам, падзяліцца з імі чымсьці набалелым, сентыментальным.

— Былі, хлопцы, і такія часы, — задумліва апавядаў Гурыловіч, — калі ні кантрабандыстаў, ні бізнесоўцаў у нас не было зусім. Пры саветах нельга было ні багацець, ні мяжу перасякаць. Адкуль таму кантрабандысту ўзяцца. Нават дзяцей хрысціць забаранялася. І гэта

найбольш мяне абурала. Вось і пайшоў я тады на мі- тынгі. Бел-чырвона-белы сцяг захаваў да цяперашняга часу. Мяне ў палітычных колах тагачаснай апазіцыі вельмі паважалі. Але я больш паважаў уласную свабоду і аніякая палітычная кар’ера мяне не вабіла. Лезці з галавой у той асяродак, дзе людзей называюць электаратам — ніколі не збіраўся. Таму як перамаглі мы саветаў... І не трэба з мяне смяяцца як кажу „мы”, бо я быў на плошчах сярод тых, хто прымусіў камуністаў адчыніць дзеля вас, дурняў, межы. І гэтым бізнесоўчыкам, якія зараз ходзяць задраўшы нос так, што дуляй не дастанеш, мы прымусілі даць дазвол займацца іх бізнесовай справай. І шмат яшчэ чаго дамагліся, чаго вы, бесталковыя паўдуркі, не шануеце.

Ну дык вось. Як толькі з беларускіх грошай знік профіль Леніна, я кінуў палітычныя замарочки і стаў думаць чым мне заняцца. Пастанавіў стаць чэсным, сумленным бізнесоўцам. І так я захапіўся гэтай ідэяй, што не мог спаць. Мая мара пра будучыню, дзе я — паважаны грамадзянін, які сваёй працай зрабіў сабе дабрабыт і, плацячы падаткі, забяспечыў нармальнае існаванне іншым, не давала мне спакою. Але дзе ўзяць першапачатковы капітал? Хоць маё фінансavae становішча было не такім безнадзейным як эканоміка Рэспублікі Беларусь, грошай, каб адчыніць якую сур’ёзную справу, усё адно не ставала.

Мяне не вабіў шлях былых сакратароў камсамола і парторгаў, якія адразу перафарбаваліся ў дэмакраты і, карыстаючыся былымі наменклатурнымі сувязямі, пачалі прыватызоўваць усё, што не паспелі схапіць іх камуністычныя кіраўнікі. Абдзерлі гэты народ яшчэ мацней, чым калі былі пры ўладзе. Я шукаў адносна чэсных шляхі набыцця грошай. Каб нічога не красці, нікога не крыўдзіць. Так і стаў кантрабандыстам. Гэта сапраўды быў аптымальны варыянт. Мытнае заканадаўства тады, што ў Польшчы, што ў Беларусі, мя-

нялася хутчэй, чым ты мог яго прачытаць. Тое, што можна везці праз мяжу сёння, заўтра і ўчора забаранялася. А ў грамадстве закупку нечага там у нас і прадажу яго за мяжой не асуджалася, нават каб ты гандляваў танкамі. Вольная трактоўка мытнага заканадаўства ў той час нават падабалася людзям. І як яго было трактаваць па-іншаму, калі так з ім абыходзілася сама дзяржава. То сёння нечага нельга ўвозіць, то заўтра гэта ж нельга вывозіць.

Карацей, пачалі з'яўляцца першыя грошы. Гэта яшчэ больш надавала мне сіл ды аптымізму. Я амаль не спаў. Працаваў дзень і ноч. А ў перапынках на адпачынак бу-даваў планы пра адкрыццё сваёй справы.

І вось аднаго дня я зразумеў, што мая мара набліжаецца да моманту рэалізацыі. Грошы на нейкі дробны бізнес ужо былі. І планы былі. Мяркую, з'езджу ў свой апошні кантрабандны паход і хопіць з мяне. Пачну займацца выплатай сваёй дзяржаве падаткаў.

Гэты дзень памятаю як сёння. Чаргі на мяжы не было, мытнікі ні да чаго не чапляліся. Мяжу пераехаў надзвычай удала. Развітаўся з бел-чырвона-белым беларускім сцягам, які ў той час лунаў на мяжы, бо быў дзяржаўным, прывітаўся з бела-чырвоным польскім і паехаў прадаць тавар. І ўсяго два тыдні адсутнічаў. А тут столькі зменаў. Рэферэндум, палітычныя змаганні... Адным словам тое, ад чаго я адышоў, каб рабіць бізнес. І, вяртаючыся дахаты, на той жа мяжы ўбачыў, што ў нас ужо іншы дзяржаўны сцяг. Гэта значыць і іншы падыход да ўсяго. Зразумеў, што прыйдуць новыя-старыя выканаўцы дзяржаўнай палітыкі, якія будуць гуртаваць людзей вакол калгасаў і дзяржаўных прадпрыемстваў. А людзі ўсё жыццё будуць марыць уцячы адтуль, будучы пры гэтым там дастаткова шчаслівымі. І што будзе зусім іншы бізнес, дзе з маёй марай няма месца. Сеў я на капот машыны і заплакаў. Першы раз у жыцці. Заплакаў па сваёй мары.

— Сумны аповед у цябе атрымаўся, — заўважыў хтосьці з маладых, як Гурыловіч замоўк. — Пасля такога неяк не хочацца быць кантрабандыстам.

— А ты і не будзь. А то гэта на ўсё жыццё, — уздыхнуў Грышка, скіраваўшыся на выхад з невялічкага гродзенскага бара. Пасля павярнуўся да анямелай кампаніі і дадаў: — Прывыклі вы да вясёлых аповедаў ад мяне. А ў жыцці кантрабандыста здараюцца і сумныя гісторыі.